

La documentació de Corts a l'Arxiu Històric de Tortosa

1 Els darrers dies d'abril d'enquany tenia lloc a Barcelona el Congrés d'Història medieval «Les Corts de Catalunya» sota el patrocini de la Generalitat. Va ser la primera vegada sobre el Moll Llarg de Casanova que acabàvem d'inaugurar oficialment, amb un tema ben important: el paper dels reis, el paper de les Corts en la política dels nostres reis.

Intervent en nom de Tortosa (on al segle XIII havia nascut el foc, popular de les Corts) era una obligació, també una oportunitat irrefragable. Aquestes són les premisses del que s'hi va presentar.

1 Ens podem publicàvem el Catàleg de l'Arxiu Territorial de Tortosa de 1574: un manuscrit de no molt mal estat, important però, i no l'únic per ser l'únic catàleg de l'Arxiu territorial que ha arribat als nostres dies, si bé també perquè ha estat possible refer el model de classificació tornant el seu estat original. Entre les matèries consignades hi ha un catàleg de Corts, bé que no complet per manca d'el document.

Així, amb les fitxes actualitzades, podem donar el catàleg complet: hem trobat els 42 primers números que mancaven al manuscrit i encara un altre catàleg, amb 44 documents que porten la mateixa organització que ens ha permès reconstruir el seu contingut.

L'apèndix de cort —avalua o no amb el que al segle XIX, l'altre reial, convocacions de Parlament o Cort, qüestions, especialment entre Tortosa i Perpinyà sobre el mode de seure en l'alta forera i guàrdia de la documentació inventariada 115 documents al catàleg de Corts, i 44 al de l'Arxiu. El més antic del catàleg de Corts el núm. 28 de data 4 de febrer de 1377 fa una referència del llibre de les Universitats, ciutats, viles i llocs reials de Catalunya, per a la guerra contra el rei d'Aragó, i els capítols de negociacions subsegüents. El més modern, de data 5 de novembre de 1495, és un plec d'actes autèntics de desament fins en Corts pels síndics de Tortosa i per tot el seure en la llog real des de l'any 1491 fins al 1585, portant amb seguretat a les Corts de Montpelier del mateix any, veïl dir que segons vivien les qüestions protocol·làries entre Tortosa i altres llocs, especialment Perpinyà, pel que a ocupar dels del regni. D'una següent per el catàleg de l'Arxiu, el document més antic és el núm. 24 de data 20 d'abril de 1370 i fa referència a la batalla de la Guerra de Palau, el més modern també de les Corts de Montpelier de 1585-86. Hi ha de dir que per la seva extensió, 689 folis pel contingut de grups que els síndics de la ciutat que en són el segon dels privilegis que transcriu, Carta de la Pollicità, Bulla del papa Honorí VIII i Carta de la llibertat de Tortosa, Composició de Jock sobre el Comtat.

Vol dir així que els catàlegs quedaven tancats en les dades del Catàleg i Armat de 1574 i així el llibre encara va fins i als nostres dies sense increments, i sense gaires hui en temps: hem trobat a llibre encara documents, sobre 1170 del catàleg de Corts, un, sobre 440 del catàleg de Grègues.

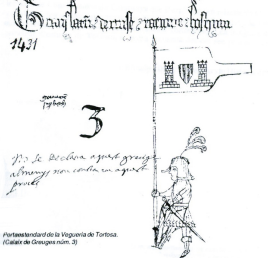
Pel que fa al catàleg de Corts destacarem encara dos documents el núm. 12, que fa referència a l'armada de 5 galeres i 3 galions per a la defensa de la mar, pactada entre les ciutats de Barcelona, València, Mallorca, Tortosa, Girona i la vila de Perpinyà. Té més a veure amb el núm. 23 del mateix catàleg i amb el 28 del catàleg de València i 20 del de Comtat que hem de utilitzar la següent en un treball (inèdit) sobre l'antiga de la defensa marítima. Confirmando o no amb les altres ciutats, Tortosa i ja se veu establiment del llibre de la galiera data l'any 1430, el que ens ambla que comença aquesta anteposició de la galiera de les mers que en el document que glosem, comença ja les ciutats lliures dels països catalans de l'antiga Corona d'Aragó. L'antecedent de la defensa és extrema i permet veure el mateix diferent a visual i a forera, i encara direm del segon grup distingit: A) Plomins Plomins-Torres i Portaferris, B) Girona i Lluçanoves, Pamplona C) Venecians D) Alemanys. El tracte és progressivament gravat per a les mercaderies entrades i sortides dels ports confederats, segons el grup i la taxa serà aplicable al manteniment anual de les galeres de la galiera.

Primer foli de l'escrit de l'Arxiu Històric de Tortosa, que ha quedat a l'Arxiu Històric de Tortosa.

Hem parlat d'un segon document, el núm. 107, només per la curiositat de les al·legacions de Tortosa contra Perpinyà en defensa del seu dret pel que fa al lloc de seure en Corts. És la constatació als capítols de Perpinyà (refutats puntualment) que fonda la seva preferència en coses tan acordades per a moltes coses el fet de ser més vells cristians (mentre Tortosa era islàmica i la població per una majoria cristiana convertida, «nos cristians») Tortosa replicarà que també els francesos havien aprofitat en moltes ocasions de la vila de Perpinyà. L'extrem al·legat es remunta a l'altre, est de Nò, i al seu fill Bernat fundador d'Orta, veia el fin, al lloc on es Tortosa. Les cites van des de la Bíblia passant per Titus Livius, Plini i Plutòcrates, tot per demostrar una antiguitat que Perpinyà no té: «funda sobre unes cabanes d'en Bernat de Perpinyà, no és un poble fins a 1073». Sempre replicarà els capítols de Perpinyà, declara el document que, quan Robert de demora, ja els tortosins feia molts anys que eren en la fe cristiana. I malament els tortosins poden rebre el nom de «expulsiats» i «emancipats» quan a partir del 716 es retirin als Pirineus i allí perseveren en la fe, mentre els moros ocupen tota la terra de «Salas a la Vall d'Asua». Finalment, al llegir davant dels privilegis de Perpinyà tota els antics privilegis, especialment els de Jaume I i les Costums de Tortosa. I encara, per acabar, contraposar les relíquies dels sants: especialment la Creu, els caps de Sta. Còrdula i Clàudia, el Lignum Crucis etc.

Pel que fa al catàleg de grègues, destacarem una sèrie prou completa de testimonis (números 23 al 44) que formen una unitat, tant pel format i la qualitat del paper, com per la numeració romana que els individualitza, és del mateix estil i correspon a cada un dels 28 capítols de grègues, aportant testimonis de ciutadans sobre impostos, tallcs de fusa, administració de justícia etc.

Primer foli de l'escrit de l'Arxiu Històric de Tortosa, que ha quedat a l'Arxiu Històric de Tortosa.

En un Congrés sobre les Corts Catalanes era la sensació ocular de que aquest inventari comprenia de la documentació de Corts a l'Arxiu Històric de Tortosa, tant per la importància que ens ambla que reuneix el el país documental que presentem avui, com pel fet que aquesta documentació es produïa a Tortosa, lloc on, l'any 1149 amb la Carta de Poblatge de Tortosa Bernat per IV, nàcia —segons Vicens Vives— el lloc popular de les Corts de Catalunya.

Finalment, voldríem donar notícia, se que sigui molt variada dels dos manuscrits que hem trobat a l'Arxiu de Tortosa de Constitucions de Catalunya, que ja disposem més extensament al núm. 4 de la revista de Llibre i Dret (novembre de 1984, Facultat d'Administració Pública de la Generalitat de Catalunya). El manuscrit C1, de principi del segle XIV, col·locat no s'entén de Constitucions des de Pere el Castells (1302) fins a Jaume II (1291) és, per una, quasi un segle anterior al primer projecte de compilació. El manuscrit B1 una col·lecció sistemàtica en virtut de la Constitució «de explicar constitucions» de data 1413. És el quant exemplar conegut de Constitucions de Catalunya en versió catalana dels tres coneguts fins ara, segons el de. Font Rius, són el de la Generalitat de Catalunya, el del borbó de Barcelona i el de la Biblioteca Nacional de Madrid. El podem datar dels de 1450 ja que es troba la constitució «de la Concepció Immaculada de la Sacratíssima Verge Maria» fins en la cort de Barcelona de 1456. Data confirmada pel fet que data el cos de les Constitucions i l'altre, que començ amb «aportacions de noves Constitucions, sigui Alons el Magnànim (1416-1455) i d'altre banda, les «extravagants» (dígits posteriors amb l'obra i canvis de plans, diferents) portades de 1504, 1571 i 1583.

Dans col·leccions de Constitucions de Catalunya que s'expliquen en relació als Costums de Tortosa dels quals són dret supletori per manament de Pere el Cerimoniós (a partir de 1380). Com s'expliqua també el fet que les Constitucions conservades a Tortosa siguin en llengua catalana, ja que el dret principal, Costums de Tortosa, és escrit en català des del seu primer exemplar, al segle XIII.

1432 J. Masolip, Director de l'Arxiu Històric de Tortosa

Primer foli de l'escrit de l'Arxiu Històric de Tortosa, que ha quedat a l'Arxiu Històric de Tortosa.